

DOKUMENTACE K OBNOVĚ

Pomník Tomáše Garrigua Masaryka Valašské Meziříčí

Vypracoval:
MgA. Vojtěch Verner

© 2025

1. Data památky

Předmět:	Pomník Tomáše Garrigua Masaryka
Autor:	Emil Hlavica, bronzová busta – Miloš Bublík
Datace:	1925
Materiál:	kámen – mrákotínská a slezská žula, bronz
Celkové rozměry:	s podstavcem: výška 360cm, šířka 280cm, délka 142 cm bez podstavce: výška 332cm, šířka 148cm, délka 52cm
Lokalizace:	Husova, město Valašské Meziříčí, okr. Vsetín, Zlínský kraj
Statut díla:	není památkově chráněno
Vlastník:	město Valašské Meziříčí

2. Stávající popis díla

Pomník T. G. Masaryka tvoří pilíř s bustou T. G. Masaryka a sloup s plastikou lva. Obě části pomníku jsou vzájemně prolnuty. Objekty stojí na nízkém podstavci ze světlé žuly.

Pilíř má obdélný půdorys 77 x 46,5 cm s konvexně vykrojeným levým nárožím čelní strany. Je sestaven ze tří bloků kamene vyrobených z mrákotínské žuly.

Spodní blok vysoký 76 cm. Jeho levému konvexně vykrojenému nároží jsou přiloženy tři kamenné oblé prvky vysoké 50 cm představující trojvrší se slovenského státního znaku vyrobené ze slezské žuly.

Prostřední blok vysoký 80 cm. Je na zadní straně opatřen nápisy:

POSTAVEN 1925

ZRUŠEN 1940

OBNOVEN 1946

ZRUŠEN 1950

OBNOVEN 1968

ZRUŠEN 1974

OBNOVEN 1990

Horní blok představuje hlavici pilíře. Blok má celkovou výšku 54 cm, šířku 84 cm, hloubku 51,5 cm.

Jeho hmota vystupuje před líc pilíře na čelní straně o 5 cm a na levé boční straně o 8 cm. Takto rozšířená plocha slouží jako podstavec pro bustu. Na čelní straně bloku je nápis:

SVÉMU OSVOBODITELI T. G. MASARYKOVI.

Na pilíři je umístěna bronzová busta T.G. Masaryka signovaná na zadní straně M. Bublíkem.

K pilíři přiléhá po pravé straně k zadnímu nároží sloup ze žuly (Librecká). Sloup je postaven na 13 cm vysoké patce ze slezské žuly. Vlastní tělo sloupu vysoké 250 cm má přibližně kruhový profil průměru cca 57 cm. Na čelní straně je však prolomen v ploše svislým ústupkem. Tělo sloupu se směrem od vrchu do středu zužuje a směrem k patě opět rozšiřuje. Na sloupu je osazena bronzová plastika sedícího lva.

3. Historie

Pomník s bustou z bílého mramoru, jejímž autorem byl Emil Hlavica, byl odhalen v roce 1925. Z nařízení německé okupační správy byla v červenci 1940 busta TGM odstraněna a její další osud není znám. Po skončení války vytvořil pro pomník novou bronzovou bustu sochař Miloš Bublík, její odhalení proběhlo 7. března 1946. Po nástupu komunistického režimu, již v roce 1950, byla busta opět odstraněna. K opětovnému vrácení na pomník došlo během pražského jara, k dalšímu odstranění v roce 1974. Poslední odhalení proběhlo 11. března 1990, podíleli se na něm totiž iniciátoři jako v roce 1968, Peregrin Pešl a Jiří Deml.

4. Stav díla a charakteristika poškození

Pomník prošel historicky mnohými změnami. Momentální podoba je výrazně odkloněna od původní podoby. Při mnohých úpravách došlo k poškození četnými oděrkami architektury, odstranění symbolických atributů, nahrazení mramorové busty a změně textu.

Povrch díla je pokryt nečistotami a biologickým napadením. Na kovových částech dochází k degradaci oxidací povrchu a narušuje se povrch patiny.

5. Postup prací

Koncepce obnovy

Cílem je rehabilitovat stav díla, zpomalit degradaci kovových prvků, obnovit některé části a vytvořit ucelenou estetickou podobu díla.

Provedené zásahy budou provedeny na základě dochované dokumentace a etického jednání se zástupcem investora. V případě zjištění nových poznatků v průběhu prací se mohou přizpůsobit příslušné technologie a přístupy pouze po dohodě se zástupcem investora. Celý průběh prací bude dokumentován a konzultován se zástupcem investora.

5.1. Demontáž a transfer

Dílo bude šetrně demontováno tak, aby nedošlo k dalším poškozením, a následně bude převezeno na dohodnuté prostory pro práci.

5.2. Kovové části

U kovových prvků budou korozní produkty ztenčeny na základě předložených zkoušek šetrně mechanicky pomocí skalpelu a chemicky s ohledem na patinu. Povrch kovů bude ošetřen voskovou ochrannou vrstvou. Případné drobné barevné retuše na kovových částech budou řešeny v obarveném vosku minerálními pigmenty.

5.3. Čištění

Nejprve budou mechanicky očištěny styčné plochy od zbytků pojícího materiálu (drobným kamenickým nářadím).

Dojde k mokrému čištění všech povrchů kamenů od nečistot a biologického napadení. Zbytky biologického napadení budou odstraněny na základě předložených zkoušek pomocí roztoku peroxidu vodíku s malou příměsí čpavkové vody (případně bude použit vhodný fungicid).

Lokálně se mohou vyskytnout na plochách krusty, které na základě zkoušek budou jemně ztenčeny mechanicky mikropískováním nebo případně dostupnými chemickými prostředky, které nebudou agresivní vůči kameni.

5.4. Zbroušení – úprava tvaru

Povrch s písmem na zadní straně bloku, které není vhodně umístěné v bloku kamene, bude přebroušen v takové míře, aby bylo písmo odstraněno (zároveň bude zachován kamenný materiál v maximální míře). Míra zbroušení bloků kamenů bude konzultovaná se zástupcem investora.

5.5. Vysekání a barevná úprava písma

Písmo ze zadní strany bloku bude nově vysekáno na vhodné místo povrchu, které bude konzultované se zástupcem investora (dle dochované fotodokumentace). Bude předložen návrh velikosti, umístění a tvaru písma. Na přední straně bloku kamene bude nově osazena deska s historickým nápisem, překrývající stávající nápis. Rozměry desky cca 70x 46 x 4 cm. Deska bude osazena na čepy a rovněž bude konzultován tvar, umístění a velikost písma. Kámen na desku bude použit co nejblíže barevnému odstínu jako je na pomníku (mrákotínská žula). Veškeré písmo bude barevně upraveno dle dohody s investorem (barva nebo zlacení).

Texty, které se budou nově sekat:

Na čelní straně:
pod bustou T.G.M.:

SVÉMU OSVOBODITELI

pod tím na čele pilíře:

1850

1907

1918

1925

Na zadní straně:

POSTAVEN 1925

ZRUŠEN 1940

OBNOVEN 1946

ZRUŠEN 1950

OBNOVEN 1968

ZRUŠEN 1974

OBNOVEN 1990

OBNOVEN 2025

5.6. Obnova atributů

Nově budou osazeny atributy, které byly v historii odstraněny. Jedná se o dvě orlice, které byly podle dochované dokumentace umístěny na rozích bloku, a patriarší kříž vystupující z trojvrší z paty pilíře. Jedná se o ztvárnění znaků Moravy, Slezska a Slovenska, které se stávajícím českým lvem symbolizují Československo. Atributy budou vysekány do kamenné desky ze světlé žuly a osazeny na blok kamenného podstavce. Tvar a velikost orlice bude dle dochovaných fotografií a návrh bude předložen ke schválení zástupci investora. Vysekané atributy budou schváleny před osazením. Orlice budou mít výšku cca 74cm a šířku na čelní straně cca 25cm. Tloušťka desky 2-4cm. Patriarší kříž bude vyhotoven ze stejného materiálu jako orlice. Jeho výška bude přibližně 26cm. Orlice a křížek budou osazeny na čepy a lepidlo. Na čelní straně pilíře bude u jeho paty doplněn kamenný stupeň ze světlé žuly o rozměrech přibližně 65 x 20 x 13 cm. Stupeň bude mít na třech bočních stranách podél spodní hrany drážku.

5.7. Zpětný transfer, osazení

V této fázi bude dílo převezeno zpět a osazeno na své původní místo. Dílo bude osazeno v původním spárořezu na původní čepy, pokud nebude rozhodnuto v průběhu prací jinak kvůli nálezovému stavu po rozebrání.

5.1. Úprava bezprostředního okolí - dlažba

Okolo pomníku bude položena nová kamenná dlažba z mrákotínské žuly, která bude esteticky vhodná ke kamennému pomníku a vytvoří ucelený vzhled. Dlažba bude kopírovat tvar podstavce a bude tvořena z bloků kamene. Délka dlažby bude 36cm od původního podstavce a tloušťka dlažby bude 10cm (viz. níže nákres). Povrch dlažby bude broušený (ne leštěný ani tryskaný).

5.2. Plastická retuš, spárování

Proběhne tvarová retuš poškozených míst a vyspárování spojů mezi kameny.

5.3. Barevná úprava

Po vytvrzení spárovacích tmelů bude přistoupeno k jejich barevné retuši minerálními pigmenty rozmíchanými v disperzi. Nově doplněné a barevně rušivé části budou pojednány barevně v návaznosti na celek tak, aby se sjednotil celkový vzhled památky, ale byla zachována autenticita vzhledu.

5.4. Povrchová úprava

Mramor bude ošetřen povrchovou vrstvou vosku, která bude sloužit jako ochrana materiálu a oživí barevnost kamene. Na závěr bude povrch kamenů ošetřen nátěrem hydrofobizace.

5.5. Dokumentace

Během celého procesu bude probíhat fotodokumentace. Bude vypracována textová dokumentace, zahrnující stav díla a popis zásahů. Zpráva bude zhotovena v tištěné i digitální podobě.

6. Navrhované materiály a prostředky:

Ošetření kovových prvků – skalpel, Chelaton 3, směs vosků, minerální pigmenty

Čištění – voda, silonové a jemné mosazné kartáče, vodní pára, případně mikropískovačka

Odstranění biologického napadení – roztok - nízkoprocentní koncentrace peroxidu vodíku s malým množstvím čpavkové vody ve vodě

Úprava tvarů, vysekání písma, obnova atributů – klasické kamenické nářadí a prostředky pro sochařskou tvorbu, čepy, lepidla

Plastická retuš – minerální tmelící směs (bílý cement, písek – poměr dle zkoušek), minerální pigmenty, voda, Primal SF016

Barevná retuš - minerální pigmenty, voda, Primal SF 016

Povrchová úprava - prefabrikovaný prostředek Funcosil SNL od firmy Remmers, vosky na kámen a kov

Doplňkové atributy (orlice a kříž) – slezská světlá žula

MgA. Vojtěch Verner

7. Fotodokumentace

Pomník z čelní strany

Pomník ze zadní strany

Pomník z boční strany

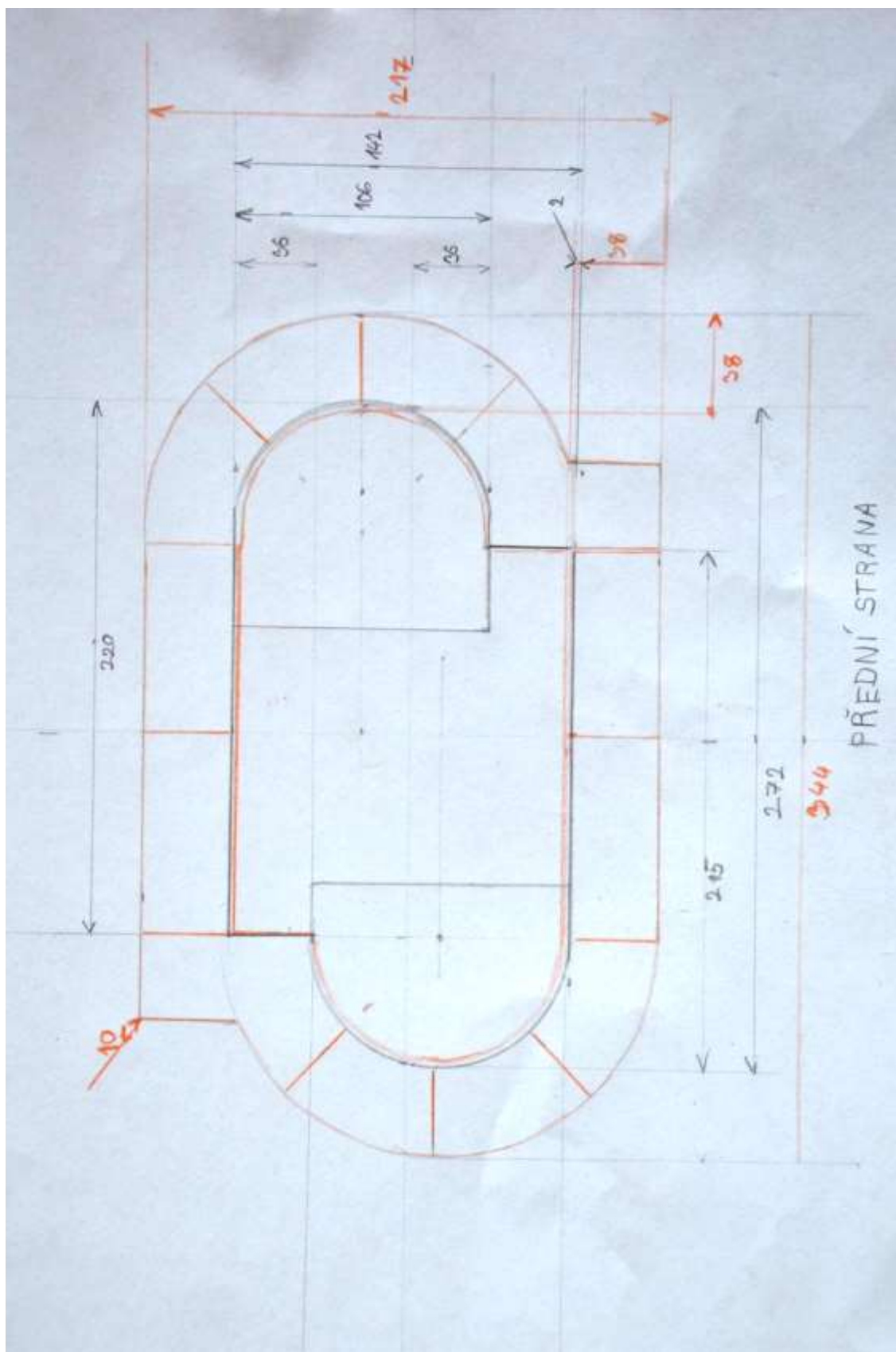
Pomník z boční strany

Detaily bronzových soch

Detaily poškození na mramorovém podstavci

Nákres dlažby

Historická fotka

Historická fotka

Historická fotka

Historická fotka